

Maahanmuuttajaopiskelijoiden ohjaus Kiteen Evankelisella Kansanopistolla

Kiteen Evankelinen Kansanopisto osallistui Suomen Kansanopistoyhdistyksen hallinnoimaan Sosiaalipedagoginen ohjaus vapaan sivistystyön oppilaitoksissa – kohti osallisuutta ja merkityksellistä elämää –yhteishankkeeseen (Sospeva). Tämä hanke herätti taas ajattelemaan sitä kansanopistojen ominaislaatuisuutta, jonka opistoissa voi kokea ja josta voi lukea kansanopistojen toiminnan esittelyissä - puhutaan kansanopistokodista, kansanopistoperheestä, kansanopistohengestä, kansanopistopedagogiikasta, kuvataan myös, kuinka koko opisto kasvattaa ja kuinka yhteisöllisyys kuuluu opistoelämään sekä kuinka jokaisen yksilön hyväksyminen omana itsenään kuuluu kansanopistojen arkeen.

Kuvaan tässä kirjoituksessani maahanmuuttajien ohjausta Kiteen Evankelisella Kansanopistolla, Kekossa. Näen kuitenkin, että opistomme toimintatavat muistuttavat myös monien muiden kansanopistojen ohjaustoimintaa, sillä niin paljon yhteisiä näkemyksiä ohjauksesta saimme Sospeva-hankkeen aikana jakaa opistojen kesken. Oman ominaispiirteensä opistomme toiminnalle antaa kuitenkin opiston suhteellisen pieni koko, noin 100 opiskelijaa kokoontuu opistolle päivittäin. Myös opiston sijainti pienessä 10 000 asukkaana itäsuomalaisessa kaupungissa antaa oman leimansa toiminnallemme. Meillä on suhteellisen runsaasti venäläisiä maahanmuuttajia, mutta toisaalta myös opiskelijoita reilusti yli kymmenestä muusta maasta. Opistollemme on tyypillistä myös se, että suuri osa maahanmuuttajaopiskelijoistamme majoittuu opintojen ajaksi opiston asuntolaan, joten myös iltaohjauksella on tärkeä merkitys.

Keko on oppilaitos. Maahanmuuttajaopiskelijat ovat siis tulleet opistolle opiskelemaan - oppimaan suomen kieltä ja monet myös suorittamaan aikuisten perusopetusta. Moni maahanmuuttaja ei kenties ajattele opistolle tullessaan, että hän tulisi tänne tutustuakseen suomalaiseen kulttuuriin tai oppiakseen hoitamaan arjen askareita ja omista asioista huolehtimista. Kuitenkin mitä etäisemmästä kulttuurista maahanmuuttaja on tullut, mitä vähemmän hänellä on aikaisempaa opiskelukokemusta ja mitä yksinäisempi hän on, sitä enemmän hän tarvitsee monipuolista tukea ja ohjausta, jotta opiskelu voi onnistua. On mahdotonta kotoutua ja keskittyä uuden kielen oppimiseen, jos on yksinäinen ja epävarma, eikä tiedä kuinka vieraassa maassa tulisi toimia ja hoitaa arjen asioita. Lisäksi monella on huoli sukulaisistaan ja ikävä omaisiaan, jotka ovat jossain kaukana. Maahanmuuttajaopiskelijoiden ohjaus on hyvin monivaiheinen prosessi, johon vaikuttavat muun muassa opiskelijan aikaisempi opiskelu, työkokemus, ikä ja maahantulon syyt. Opistomme maahanmuuttajat eivät suinkaan ole homogeeninen ryhmä, vaan heidän joukossaan on korkeasti koulutettuja, pitkän työuran tehneitä henkilöitä, mutta myös täysin koulutusta vailla olevia henkilöitä, joilla ei ole luku- ja kirjoitustaitoa millään kielellä. Heidän ikänsä vaihtelee myös laajasti 17 vuodesta yli kuuteenkymmeneen vuoteen. Näin onkin

ymmärrettävää, että opintojen tavoitteet ja toiveet kunkin opiskelijan kohdalla ovat hyvin yksilölliset. Kuitenkin on tärkeää, että jokainen heistä voisi löytää paikkansa uudessa kotimaassaan ja saavuttaa sellaiset arjen kansalaistaidot, että voi kokea itsensä täysivaltaiseksi yhteiskunnan jäseneksi.

Ohjaustyössä kohdataan jokainen opiskelija arvostaen häntä, omana erityisenä yksilönä, jonka kokemuksia ja aikaisempaa osaamista pyritään luontevan dialogin ja aktiivisen kuuntelun kautta tuomaan esille. Koko maahanmuuttajien ohjaus perustuu luottamuksellisen suhteen kehittämiseen ohjaajan ja opiskelijan kesken, riittävään aikaresurssiin sekä ohjaajan todelliseen kuuntelemisen taitoon ja haluun luoda dialoginen suhde ohjattavaan. Kun ohjaaja pyrkii kohtaamaan ohjattavansa ilman ennakko-oletuksia, antaa hän tilaa opiskelijan omille ajatuksille ja suunnitelmille sekä kykenee tukemaan niitä. Toisaalta ohjaajan on myös tarvittaessa kyettävä ohjaamaan opiskelijaa hienovaraisesti unelmistaan kohti realistisia tavoitteita, mikäli hänen unelmiensa ja todellisten mahdollisuuksien välillä on liian suuri kuilu.

Opistollamme ohjaus jakaantuu muodolliseen ja epämuodolliseen ohjaukseen. Epämuodolliseen ohjaukseen osallistuvat koko henkilökunta ja muut opiskelijat. Opiskelijat saavat tukea ja ohjausta erilaisiin tarpeisiin opinto-ohjaajan lisäksi niin opettajilta, koulunkäynninohjaajalta, keittiöhenkilökunnalta, toimistoväeltä, siistijältä ja yhteisöohjaajalta sekä muilta opiskelijoilta. Muodollinen ohjaus kuuluu opinto-ohjaajan ja vastuupettajien tehtäviin. Sospeva-hankkeessa toteutetun arvotyöskentelyn pohjalta jäsenettiin arvoihin perustuvat viisi ohjaustoimintaa ohjaavaa periaatetta: 1. Kohtaaminen, 2. Toivo, tulevaisuususkon ja rohkeus, 3. Aktiivisuus ja toimijuus, 4. Yhteisöllisyys ja kokonaisvaltaisuus sekä 5. Mahdollisuuksien tunteminen ja tunnistaminen. Nämä periaatteet kuvastavat hyvin myös Kekon ohjaustoiminnan kokonaisvaltaisuutta ja arvopohjaa.

Kuinka maahanmuuttajaopiskelija ohjautuu opistollemme?

Maahanmuuttajaopiskelijan ohjaus alkaa itse asiassa jo ennen hänen tuloaan opistolle - siinä vaiheessa, kun hän on etsimässä opiskelupaikkaa tai, kun joku muu kertoo hänelle mahdollisuudesta opiskella opistollamme. Maahanmuuttajan Suomeen tulon syytä on monia. Jos maahanmuuttaja on tullut Suomeen aviopuolisona, on ensimmäinen tukija ja ohjaaja monesti oma puoliso, joka usein osaa ohjata kumppaninsa palveluiden ja koulutusten äärelle. Tähän ei kuitenkaan voi luottaa, sillä usein on todettu, että kotoutumisaikaa menee hukkaan, kun maahanmuuttajapuoliso ei hakeudu kotoutumiskoulutuksiin. Tämä voi johtua siitä, että hän ei ehkä ole kulttuuritaustansa takia nähnyt tärkeäksi suomen kielen oppimista ja toimimista kodin ulkopuolella. On myös tilanteita, joissa maahanmuuttajan puoliso ei tunne kotoutumiskoulutusmahdollisuuksia eikä siten osaa ohjata kumppaniaan koulutukseen.

Suuri osa maahanmuuttajista hakeutuu kuitenkin työvoimatoimistoon tai kotikunnan maahanmuuttajapalvelujen piiriin ja heidän kanssaan tehdään kotoutumissuunnitelma. Kotoutumissuunnitelma on ensimmäinen virallinen ohjaustapahtuma, joka voi ohjata maahanmuuttajan opistollemme. Kotoutumissuunnitelman laadintaan liittyen maahanmuuttaja on käynyt testeissä, joilla hänen aikaisempaa osaamistaan on selvitetty mm. aikaisemman koulutuksen, työuran, suomen kielen ja matemaattisten taitojen osalta. Maahanmuuttaja laatii TE-toimiston tai kunnan virkailijan kanssa kotoutumissuunnitelman, jonka mukaan maahanmuuttaja voi ohjautua opistomme tiettyyn koulutukseen. Kuitenkin monet opiston maahanmuuttajaopiskelijoista hakeutuvat opistolle myös itsenäisesti siten, että he ovat kuulleet opistosta ja sen opetuksesta ystävältään, tuttavaltaan tai sukulaiseltaan. Puskaradio onkin tehokas ja aikaisemmat tyytyväiset opiskelijat ovat parhaita markkinoijia.

Opistollamme kaikki maahanmuuttajat haastatellaan hakeutumisvaiheessa, jolloin selvitetään heidän koulutustaustansa ja mahdollista työuraansa. Haastattelun perusteella tehdään opiskelijavalinnat. Opiskelemaan hakevat maahanmuuttajat tekevät myös testin, jonka tarkoituksena on löytää jokaiselle opiskelijalle parhaiten sopiva opiskeluryhmä.

Koko opisto ohjaa!

Maahanmuuttajaopiskelijan aloittaessaan opintonsa Kekossa ryhmän vastuuopettaja ottaa hänet ensin vastaan. Ryhmien vastuuopettajat ohjaavat ja tukevat oman ryhmänsä opiskelijoita päivittäisessä opiskelussa, ohjaavat heidän opintojaan tukevat heitä tulevaisuuden suunnitelmien teossa. Lukukauden alussa kaksi ensimmäistä viikkoa ovat orientaatioviikkoja, joiden aikana tutustutaan puolin ja toisin toisiimme ja järjestetään lisää monipuolisempia testejä ja tehdään ensimmäisiä henkilökohtaistamissuunnitelmia sekä tarpeen mukaan siirretään opiskelijoita toiseen ryhmään. Tavallisesti syksyn aluksi on myös järjestetty koko opiston yhteisiä tapahtumia ja tutustumispäiviä, jotka tänä vuonna jätettiin pois koronatilanteen takia.

Opistolla on sekä aikuisten perusopetuksessa, että vapaan sivistystyön koulutuksissa vuosittain opiskelijoita, jotka ovat olleet jo edellisenä lukuvuonna opistolla, ns. vanhoja opiskelijoita. Heidän joukossaan on aina henkilöitä, jotka toimivat uusien opiskelijoiden **vertaisohjaajina**. He auttavat uusia opiskelijoita tutustumaan opiston arjen käytäntöihin. Syyslukukauden ensimmäisinä päivinä järjestetään Kitee-kierros pienryhmissä uusille opiskelijoille. Ryhmien vetäjinä on opettajia ja vanhoja opiskelijoita, jotka voivat tarvittaessa toimia kierroksella myös tulkkeina. Kierroksella käydään katsomassa mm., missä on kaupat, pankkiautomaatti, kelan palvelupiste, työvoimatoimisto, urheilukeskus, terveyskeskus ja kirjasto.

Yhteisöohjaaja, joka toimii iltavalvojana, ottaa vastuun uusien opiskelijoiden ohjauksesta asuntolan arjen sujumiseksi. Hänellä on apunaan vanhoja opiskelijoita, jotka luonnostaan ottavat uudet opiskelijat huomaansa. Näin uudet opiskelijat löytävät nopeasti tiensä kuntosalille, pyykinpesuun, saunalle ja vapaa-ajan tiloihin sekä tutustuvat opiston tapoihin, ohjeisiin ja sääntöihin. Tällainen vertaisohjaaminen on luontevaa kanssakäymistä opiskelijoiden kesken. Jatkossa voisi kuitenkin pohtia, olisiko vertaisohjaamista mielekäästä kehittää edelleen esimerkiksi siten, että halukkaat opiskelijat, joiden on tarkoitus jatkaa opintojaan opistolla seuraavana syksynä, voisivat saada ohjausta vertaisohjaajana toimimiseen. Jospa järjestäisimmekin kevätlukukauden viimeisen jakson aikana valinnaisen kurssin, jonka aikana opiskelijat voisivat tutustua vertaisohjaamisen perusteisiin ja suunniteltaisiin syksyn orientaatioviikon toimintaa yhdessä?

Vertaistuen ja -ohjauksen lisäksi yhteisöohjaaja on koulupäivän jälkeen ja iltaisin opiskelijoiden tukena ja ohjaamassa arjen askareissa. Nykyisenä nettiaikana opiskelijat tarvitsevat yhä enemmän apua omien asioidensa hoitamisessa oli sitten kyse oleskeluluvan uusimisesta, opintotukien hakemisesta, laskujen maksamisesta tai monesta muusta asiasta. Yhteisöohjaajan tärkeänä toimintaperiaatteena on kuitenkin se, että opiskelijoiden puolesta ei tehdä mitään, vaan heitä ohjataan ja neuvotaan tarpeen mukaan. Kun opiskelijat vähitellen huomaavat kykenevänsä hoitamaan asioitaan itsenäisesti, vahvistuu heidän itsetuntonsa, aktiivisuutensa ja toimijuutensa. Saavutetaan arjen kansalaisuus.

Yhteisöohjaajan tehtävä opiskelijoiden kanssa on monipuolinen. Sen lisäksi, että hän auttaa opiskelijoita paperiasioissa, hän opettaa ja ohjaa opiskelijoita siivouksessa, pyykinpesussa, ruoan laitossa ja suomalaiseen arkeen tutustumisessa. Luonnollisena osana ohjausta tulee myös kestävän kehityksen huomioiminen arjen toiminnoissa. Opiskelijoille tulee selväksi, miksi yhtä sukkaparia ei kannata pestä yksin pesukoneessa? Miksi huoneen ikkunoita ei jätetä talvella auki koko koulupäiväksi?

Opiskelijat saavat siis hyvin paljon ohjausta ja vertaistukea koko opiston henkilökunnalta ja muilta opiskelijoilta. Opiston arjessa tapahtuva ohjaus on usein hyvin huomaamatonta, koska sitä tapahtuu jatkuvasti erilaisissa luonnollisissa kohtaamisissa. Siistijä näyttää, kuinka lattiat pestään tai toimistossa kerrotaan, kuinka opiskelijakorttia junamatkoja varten haetaan tai keittäjä kertoo ruokajonossa kysyjälle eri ruokalajien nimiä ja kuinka niitä valmistetaan. Opiskelijat tulevat myös usein piipahtamaan jonkun opettajan luo ruokapöydän ääreen tai jäävät tunnin jälkeen kyselemään apua puhelimeensa saadun viestin sisällöstä tai puhumaan mieltä askarruttavista asioista. Kaikki nämä tilanteet kuvastavat sitä, mikä on erityistä kansanopiston ohjauskäytännöissä ja ihmisten kohtaamisessa opistolla – kohtaaminen, yhteisöllisyys ja kokonaisvaltaisuus näkyvät koko toiminnassa.

Opinto-ohjaajan ja linjan vastuuopettajien ohjaustyö

Kun koko opisto ohjaa, on opiskelijalla mahdollisuus saada tukea ja ohjausta usealta eri ihmiseltä. Hän voi hakeutua eri henkilön luokse erilaisten kysymysten kanssa. Opiskelija voi myös kokea jonkun henkilön helpommin lähestyttäväksi ja kokea avun pyytämisen häneltä luontevammaksi. Kuitenkin, vaikka opistolla vallitsee tällainen luonteva ohjauksen käytäntö, on tärkeää, että ohjauksella on myös tietyt rakenteet ja henkilökunnalla tietyt vastuualueet, jotta hiljaisempikaan opiskelija ei jää yksin asioineen ja tietyt ohjaukseen kuuluvat tehtävät hoidetaan oikea-aikaisesti.

Maahanmuuttajaopiskelijoita on opistollamme lähes kaikilla opintolinjoilla. Opintojen ohjaus on jaettu linjojen vastuuopettajien tehtäväksi siten, että kunkin linjan vastuuopettaja huolehtii oman ryhmänsä opiskelijoiden kokonaisvaltaisesta ohjauksesta alkuvaiheessa, opintojen kuluessa ja opintojen päättymisvaiheessa. Minkään ryhmän tai yksittäisen opiskelijan ohjaus ei kuitenkaan ole vain yhden ihmisen vastuulla, koska jokaisen oppiaineen opettaja vastaa puolestaan omaan aineeseensa liittyvästä ohjauksesta ja esimerkiksi keskustelee opiskelijan kanssa, mikäli opiskelijalla on haasteita kyseisen oppiaineen opiskelussa. Tällöin opettaja voi ohjata opiskelijan esimerkiksi erityisopettajan järjestämään tukiopetukseen. Opettajat ja erityisopettajat tekevätkin jatkuvasti yhteistyötä samoin yhteistyötä tehdään TE-toimistojen, kunnallisten palveluiden kuten terveys- ja sosiaalihuollon kanssa ja useiden oppilaitosten ja työelämän edustajien kanssa.

Opinto-ohjausta toteutetaan sekä yksilö- että ryhmäohjauksena. **Ryhmäohjauksessa** tutustutaan suomalaiseen koulujärjestelmään ja opiskelukulttuuriin, keskustellaan esimerkiksi opiskelutekniikoista, tavoitteellisesta opiskelusta, opiskelijoiden erilaisista tulevaisuuden opiskelu- ja työnsaantitoiveista ja -mahdollisuuksista sekä opiston käytännön opiskelurutiineista. Ryhmäohjauksissa pyritään jokaista opiskelijaa rohkaistamaan mukaan keskusteluun ja kyselemään itseään kiinnostavista asioista. Ryhmäohjauksessa kannustetaan myös opiskelijoita tukemaan toisiaan esimerkiksi auttamalla heikommin suomen kieltä osaavaa opiskelukumppania. Opiskelijoita ohjataan myös tutustumaan erilaisiin omakielisiin nettisivustoihin, joista löytyy usealla kielellä monipuolista tietoa suomalaisesta kulttuurista, työelämästä ja opiskelumahdollisuuksista.

Yksilöohjauksen perusrakenne jakaantuu neljään vaiheeseen: hakeutumisvaiheen, alkuvaiheen, opintojen aikaiseen ja jatkosuunnitelmien ohjaukseen opintojen loppuvaiheessa. Ohjaus on jatkuva prosessinomainen ketju, jossa vähitellen edetään ja tehdään tarvittaessa suunnitelmiin muutoksia ja viedään niitä eteenpäin yhdessä opiskelijan kanssa koko koulutuksen ajan. Hakeutumisvaiheessa ja opintojen alkuvaiheessa kielelliset haasteet saattavat olla niin suuria, että ohjaustapaamiset voivat olla hyvin strukturoituja. Tällöin pyritään

selvittämään opintoihin hakeutuvan ja edelleen opintojaan alkavan henkilön aiempaa koulutusta, työhistoriaa ja tämän hetken suomen kielen osaamista. Ensimmäisissä tapaamisissa opiskelijalla voi olla mukana myös tulkkina toimiva ystävä tai opiskelutoveri, jos hän niin haluaa.

Maahanmuuttajien ohjausta opistollamme ei voi erottaa yksinomaan opintojen ohjaukseksi, vaan se on hyvin kokonaisvaltaista ohjausta, jonka tavoitteena on tukea opiskelijaa niin, että hänellä olisi mahdollisimman hyvät mahdollisuudet edetä opinnoissaan, kotoutua ja löytää paikkansa suomalaisessa yhteiskunnassa. Opiskelijalle kerrotaan, että suunnitelman mukaisten ohjaustapaamisten lisäksi hänellä on aina mahdollisuus sopia tapaamisesta opinto-ohjaajan tai vastuopettajan kanssa, jos häntä askarruttaa jokin seikka, johon hän tarvitsisi apua tai ohjausta. Mikäli opinnohjaajalla tai vastuopettajalla ei ole mahdollisuuksia itse auttaa opiskelijaa jossakin ongelmassa, ohjaa hän opiskelijan oikean avun luokse tai opiskelijan suostumuksella ottaa yhteyttä tarvittaviin tahoihin, mistä apua voisi löytyä.

Opiston **opinnohjaaja** vastaa opistollamme aikuisten perusopintoja suorittavien opiskelijoiden ohjauksesta. Hän toimii kuitenkin myös opettajana ja tarvittaessa muiden vastuopettajien tukena ohjaukseen liittyvissä asioissa. Aikuisten perusopintoja suorittavat maahanmuuttajat opiskelevat opistollamme yleensä kahdesta neljään vuotta riippuen aikaisemmin suoritetuista opinnoista. Suomen kielen ja kulttuurin opiskelijat opiskelevat myös usein pari vuotta opistollamme. Tänä aikana opiskelijoiden ja opinto-ohjaajan tai linjan vastuopettajan kesken syntyy yleensä hyvin luottamuksellinen ohjaussuhde, ja opiskelijat pystyvät hyvinkin avoimesti kertomaan toiveistaan ja haasteistaan – kohtaamisista muodostuu luontevia ja opiskelijoiden toivo, tulevaisuususkko ja rohkeus kasvavat opintojen edetessä.

Suomen kielen ja kulttuurin linjoilla jokaisella opiskelijaryhmällä on oma **vastuopettajansa**, joka pääsääntöisesti huolehtii oman ryhmänsä opiskelijoiden kanssa heidän henkilökohtaisten opiskelusuunnitelmien laadinnasta, niiden seurannasta ja päivittämisestä opintojen aikana sekä opisto-opintojen jälkeisten tulevaisuuden opintojen tai työelämän suuntutumisen pohdinnasta. Tavoitteena on, että kenenkään opiston pitkiltä linjoilta lähtevän opiskelijan ei tarvitsisi jäädä tyhjän päälle, vaan hänellä olisi mielekäs, toteutettavissa oleva tulevaisuudensuunnitelma opintojen parissa, työelämässä tai vapaaehtoistyön tai harrastusten parissa.

Maahanmuuttajakoulutusten suunnittelussa ja toteutuksessa sekä maahanmuuttajaopiskelijoiden ohjauksessa on tärkeää muistaa, että maahanmuuttajien tieto suomalaisesta työelämästä ja opiskelumahdollisuuksista voi olla hyvin vähäistä. Kaikkiin opiston maahanmuuttajakoulutuksiin kuuluukin työelämävalmiuksiin keskittyvä kurssi, jonka aikana opiskelijat ennen työharjoittelujaksoa tutustuvat suomalaisen työelämän perisäntöihin ja toimintatapoihin sekä tutustuvat työelämäsanoon ja mahdollisuuksien mukaan harjoittelu-

paikan toimialaan kuuluvaan sanastoon. Linjojen vastuuopettajat ja opinto-ohjaaja tekevät puolestaan jatkuvasti aktiivista yhteistyötä työelämän edustajien kanssa ja ovat niin opiskelijan kuin työpaikkaohjaajan tukena työharjoittelujaksojen aikana.

Mitkä ovat opinto-ohjauksen tärkeimpiä tehtäviä?

Ohjaustoiminnalla on tarpeen olla tietty runko, lomake, jolle ohjauskeskustelu dokumentoidaan. Näin aikaisempiin keskusteluihin voidaan palata helposti ja seurata, kuinka opiskelu on edennyt ja millaisia muutoksia opiskelijan suunnitelmiin on ehkä tullut. On kuitenkin varottava, että lomakkeen täyttämisestä ei tule itse-tarkoitus, vaan opiskelijalle annetaan tilaa ja aikaa kertoa omia ajatuksiaan opiskelustaan ja tulevaisuudensuunnitelmistaan ja aikaisemmista tekemisistään. Ohjattavan aikaisemmin hankittu osaaminen voi olla hyvin monenlaista käden taidoista tieteelliseen tietoon tai taiteisiin. Ohjaajan osoittama arvostus ohjattavan aiemmin hankittua osaamista kohtaan tukee hänen käsitystään omasta pystyvyydestään ja kohottaa näin myös hänen itsetuntoaan ja uskoa mahdollisuuksiin oppia myös uusia asioita.

Opinto-ohjaajalla tulee olla myös laaja tietämys erilaisista opiskelu- ja työmahdollisuuksista. Yksi maahanmuuttaja tarvitsee tietoa aikaisemman tutkintonsa pätevoittämismahdollisuudesta Suomessa, toinen opiskelija kaipaa tietoa mahdollisuudesta suorittaa ammattipätevyys työn ohella, joku haluaisi päästä lukioon ja toinen taas ammattikouluun. Jossain tilanteessa taas opiskelija ei iän tai muun syyn takia ole hakeutumassa työelämään eikä jatkamaan opintoja ja silloin tulisi pyrkiä löytämään hänelle jotakin mielekästä toimintaa esimerkiksi vapaaehtoistyön tai harrastusten parista, jotta hän ei jäisi syrjään ja yksinäiseksi meneillään olevan koulutuksen päätyttyä.

Maahanmuuttajaopiskelijan ohjausta ei siis voida toteuttaa ”pikaohjauksella”, vaan opiskelijalla ja ohjaajalla pitää olla aikaa tutustua toisiinsa ja riittävästi aikaa ohjauskeskusteluihin, jotta ohjaus toteutuisi luontevasti todellisena dialogina. Opinto-ohjaajalta edellytetään erittäin laajaa asiantuntemusta, jotta hän osaisi ohjata opiskelijoita mielekkäille opintopoluille ja työurille. Monet maahanmuuttajat tulevat Suomeen hyvin erilaisista koulukulttuureista ja autoritaarinen, opettajajohtoinen opetus korostuu monen maahanmuuttajan lähtömaassa. Näin opiskelijan voi olla vaikea esittää omia toiveita ja ajatuksia mahdollisista tulevaisuudensuunnitelmistaan ja hän voi ottaa liian helposti ohjaajan ehdotukset annettuina, ainoina mahdollisuuksina. Kuuntelutaidot ja herkkyys havainnoida ovatkin ohjaajan avaintaitoja.

Maahanmuuttajaopiskelijoiden ohjaus Kiteen Evankelisella Kansanopistolla

Arvot

Lähimmäisen kunnioitus, hyvinvointi, eettinen tietoisuus ja vastuullisuus

Toteutustavat

Yksilö-, ryhmä- ja vertaisohjaus, tasa-arvoinen kohtaaminen, dialogi, hops, osaamis- ja kiinnostuskartoitukset, elämän neliapila, arjen ohjaus

Muodollinen ohjaus

Opistoon hakeutumisen vaiheessa

- TE-toimiston tai kunnan sosiaalitoimen ohjaamana opistolle
- haastattelu ja suomen kielen, englannin kielen ja matematiikan testi → alustava ohjautuminen tiettyyn opiskelijaryhmään

Orientaatiojakson aikainen ohjaus

- laajemmat testit ja keskustelut
- aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja Hopsin aloitus
- henkilökohtaistamisen, erityisen tuen tarpeen tunnistaminen ja tuen tarjoaminen

Koulutuksen aikainen ohjaus

- Hopsin päivittäminen
- työelämä tieto, opiskelutaidot, itseohjautuvuuteen tukeminen
- aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen
- henkilökohtaistaminen, erityisen tuen tarpeen tunnistaminen ja tuen tarjoaminen
- jatko-opiskelu- ja työmahdollisuuksiin tutustuminen

Epämuodollinen ohjaus

Opistoon hakeutumisen vaiheessa

- puskaradio – ystävien ja tuttavien ohjaamana opistolle, opiston koulutusten löytyminen netistä tai lehtimainoksista

Orientaatiojakson aikainen ohjaus

- arjen toiminta opistolla ja sen lähialueella
- ensimmäisten lomakkeiden täyttöä (TE-toimisto, kela, muuttoilmoitus...)

Koulutuksen aikainen ohjaus

- arjen ohjaus jatkuu (ruoan laitto, siivous, pyykinpesu, terveydenhoito, toisten huomiointi...)
- ohjaus vapaa-ajan harrastuksiin ja harrastuksissa
- vapaat keskustelut arjen haasteista ja iloista ja tulevaisuuden suunnitelmista opettajien, ohjaajien, koko muun henkilökunnan ja opiskelijakumppaneiden kanssa

Koulutuksen loppuvaiheen ohjaus

- keskustelut tulevaisuuden järjestelyistä

Tekstin kirjoittaja:

vararehtori Heidi Luukkainen

Kiteen Evankelinen Kansanopisto